

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE**

FILOSOFIA DREPTURILOR OMULUI ÎN CONSTRUCȚIA EUROPEANĂ

(rezumat)

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC
PROF. UNIV. DR. LIVIU-PETRU ZĂPĂRȚAN**

Drd. IOAN MARIAN FEIERDI

**CLUJ-NAPOCA
2012**

CUPRINS

CUPRINS.....	pg. 3
Capitolul I. Concepții filosofice și juridice privind drepturile omului.....	pg. 4
1. Actualitatea dezbaterii.....	pg. 7
2. Unele concepții asupra drepturilor omului.....	pg. 11
3. Rolul formei de viață socială în elaborarea drepturilor omului.....	pg. 27
4. Principiile care se degajă în filosofia drepturilor omului.....	pg. 39
5. Drepturile omului și democrația.....	pg. 44
Capitolul II. Drepturile omului în lumea contemporană.....	pg. 61
1. Sistematizarea drepturilor omului.....	pg. 67
2. Protecția drepturilor omului.....	pg. 87
Capitolul III. Drepturile omului în construcția europeană.....	pg. 110
1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....	pg. 118
2. Relația dintre CEDO și legislația națională.....	pg. 129
3. Uniunea Europeană și drepturile omului.....	pg. 130
3.1. Cetățenia europeană.....	pg. 137
3.2. Relația dintre legislația Uniunii Europene și CEDO.....	pg. 157
3.3. Instituțiile europene implicate în protecția drepturilor omului.....	pg. 165
3.4. Uniunea Europeană și promovarea universală a drepturilor omului.....	pg. 180
BIBLIOGRAFIE.....	pg. 207

Cuvinte-cheie: drepturile omului, drepturi naturale, drepturi fundamentale, umanitate, umanism, libertatea umană.

Deși problematica „drepturilor omului” pare să fie o chestiune specifică secolului al XX-lea și, așa cum observă Charles R. Beitz, reprezintă concretizarea în cadrul politicii mondiale a ideii că „fiecare persoană este subiect al preocupării globale”¹, că „drepturile omului au devenit un fapt al lumii care are o bogăție și o influență care uimește analiștii proiectului internațional al drepturilor omului”²), ea nu este nouă în istoria umanității. Ideea de „drepturi ale omului” își are rădăcinile încă în cele mai vechi timpuri cum ar fi anul 300 î.Hr., în filosofia întemeiată de Zenon. Acesta afirma că fiecare individ are dreptul să pretindă recunoașterea propriei sale demnități și să fie respectat ca persoană. În fapt, filosofia antică greacă a așezat la baza întregii spiritualități europene dimensiunea antropocentrică, centralitatea omului în întregul ansamblu de gânduri și fapte ale unei societăți care trebuie să își găsească o exprimare juridică și politică și o materializare reală. De la stoicii greci gândirea filosofică a fost preocupată de formularea a ceea ce astăzi numim drepturile individului. La început, strădaniile au fost filosofice, dar mai târziu, celebrele Habeas Corpus și Bill of Rights, Declarația de independență a Statelor Unite și, mai ales, Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului au dat startul normării drepturilor omului. Ororile săvârșite în cel de-al Doilea Război Mondial au convins omenirea că trebuie să regândească dreptul unui stat suveran de a dispune cum dorește de propriii cetățeni, pentru că regimurile care și-au tratat barbar cetățenii s-au dovedit periculoase pentru alte țări și pentru pacea mondială. Astfel a fost concepută, în 1948, Declarația Universală ce formula drepturile universale și indivizibile ale persoanei umane, un cod complet al demnității umane: dreptul la viață, la libertate, la libertatea de conștiință și de exprimare, prezumția de nevinovăție, interzicerea torturii, dreptul la libera circulație, dar și dreptul la un trai decent, la muncă, la educație, la concedii plătite și asistență medicală etc. Nici o țară membră a Națiunilor Unite nu a votat împotriva Declarației Universale.

Încheierea Războiului Rece a dat speranța unor progrese în privința respectării drepturilor omului, dar optimismul de după căderea Zidului Berlinului a fost doar în parte îndreptățit. Secolul al XX-lea a continuat să-și etaleze atrocitățile: genocid în Ruanda, purificarea etnică în Bosnia, măcel și tortură în Somalia, Cecenia și Sri Lanka. Dispariția marilor confruntări ideologice nu a făcut comunitatea internațională

¹ Charles R. Beitz, *The Idea of Human Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011, p. 1.

² Richard Rorty, „Human Rights, Rationality, and Sentimentality”, în vol. *On Human Right: The Oxford Amnesty Lectures*, Stephen Shute, Susan Hurley (edit.), Basic Books, New York, 1993, p. 134.

mai obiectiva în condamnarea celor mai grave încălcări ale drepturilor omului. Interesele militare și economice au trecut, mai departe, înaintea celor morale³.

Sfârșitul Războiului Rece a prilejuit, însă, o nouă revoluție în interpretarea legislației internaționale. „Neamestecul în treburile interne” a încetat să mai fie un scut al încălcării drepturilor omului. Pe de o parte, pentru curmarea unor catastrofe umanitare au avut loc intervenții armate (riscante, mult discutate și, uneori, cu eficiență îndoielnică) în nordul Irakului, Somalia, Ruanda și Bosnia; pe de altă parte, în 1993, respectiv 1994, prin decizia Consiliului de Securitate, au fost instituite două Tribunale internaționale pentru fosta Iugoslavie și Ruanda, însărcinate să judece autorii crimelor împotriva umanității și ai genocidului. Mulți juriști și oameni politici sunt convinși că atât crimele de război, cât și cele împotriva umanității intra sub jurisdicția internațională, oriunde s-ar petrece și oricine le-ar săvârși⁴.

„Dreptul la ingerință” și aducerea în fața tribunalelor internaționale a celor suspectați de crime împotriva umanității stârnește controverse. Sunt contestate autoritatea acestor tribunale, coerența și gradul de acoperire a legislației internaționale, amestecul geo-politic în demararea proceselor și promovarea sentințelor. Mai mult, continuă acuzațiile că „noua ordine juridică internațională” nu este altceva decât o formă de imperialism al valorilor culturii de tip occidental⁵. Dar constatarea care se impune este aceea că drepturile omului și filosofia care le inspiră sunt tot mai larg susținute și apărute în lumea contemporană, ceea ce justifică ideea că dezbaterile lor este de mare actualitate, cum probează concepțiile care le discută.

Aceste concepții sunt legate de obicei de dimensiunea umanistă a culturii europene afirmată încă din Antichitate, reluată de Umanismul renescentist și reafirmată cu putere în zilele noastre. Utilizarea termenului „umanism”, își are începuturile în Italia sfârșitul secolului al XV-lea și începutului secolului al XVI-lea, a fost folosit pentru a desemna profesorii care predau discipline precum: gramatica, retorica, poezia, istoria și filosofia morală sau altfel spus, „studia humanitatis”. Acest din urmă concept datează din secolul al XIV-lea și presupune diferența dintre studiul „umanității” și studiul divinității, al filosofiei naturale, al dreptului și al medicinei. Umanismul acelor timpuri s-a concentrat pe studiul

³ Michael Freeman, *Human Rights: An Interdisciplinary Approach*, 2nd edition, Polity Press, Cambridge, 2011, pp. 164-166.

⁴ Rhona K. M. Smith, *Textbook on International Human Rights*, 3rd edition, Oxford Univ. Press, Oxford, 2007, pp. 55-56.

⁵ Idem.

literaturii clasice a Greciei și a Romei Antice, întrucât în cadrul acestora au regăsit idealul vieții umane⁶.

Pico della Mirandola – umanist al acelor vremuri – s-a concentrat, în lucrarea *On the Dignity of Man*, asupra reconcilierii literaturii și gândirii lumii antice cu religia creștină. Prin celebrarea capacității umane distincte și a liberului arbitru, Pico își pune amprenta asupra viziunii creștine tradiționale despre natura umană. În Germania secolului al XIX-lea, termenul „umanism” era utilizat de Jacob Burckhardt în lucrarea *Die Kultur der Renaissance in Italien*, publicată în 1860, în care autorul scria despre „umanism” nu numai ca o curriculumă educațională, ci ca un fenomen cultural mult mai larg, referindu-se, în același timp, la un potențial conflict cu biserica creștină. Același concept despre „umanismul renescentist” a fost propagată și în Anglia de către John Addington Symonds în lucrarea sa *The Renaissance in Italy*⁷.

Așa cum arată Stephan Law, termenul „umanism” are o varietate de semnificații. Potrivit uneia dintre acestea, „umanismul este mai mult decât un sistem de gândire în care valorile, interesele și demnitatea umană sunt considerate importante”. În introducerea lucrării sale *Humanism: A Very Short Introduction*, autorul enumeră o serie de aspecte care pot fi asociate umanismului: încrederea în știință, ateismul sau măcar agnosticismul, respingerea reîncarnării și a credinței în „viața de apoi”, angajamentul față de existență și importanța valorii morale, autonomia morală individuală, indiferența față de existența lui Dumnezeu, secularizarea, societatea democratică, poziția neutră față de religie, protejarea libertății indivizilor, poziția critică⁸.

Spre deosebire de Norman, Law identifică rădăcinile antice ale umanismului în gândirea indiană, în confucianism, în Grecia Antică (făcând referire în special la Thales, Anaximandru, Anaximenes, Pitagora, Platon, Aristotel, Epicur și Democrit) și în Roma Antică⁹.

Cu stoicii se intră în universalitatea drepturilor omului căci gânditori precum: Seneca, Epictet, Domițian au răsturnat argumentele lui Aristotel cu privire la inegalitatea naturală a omului și au conturat ideea dreptului natural al oamenilor ca ființe umane înzestrate cu rațiune. Ideea de egalitate naturală, izvorâtă din asemănarea

⁶ Ibidem, pp. 8-9.

⁷ Ibidem, pp. 9-10.

⁸ Stephen Law, *Humanism: A Very Short Introduction*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011, pp. 1-3.

⁹ Ibidem, pp. 8-29.

dintre oameni (liberi și înzestrați cu rațiune) a constituit punctul de pornire în dreptul roman din vremea lui Cicero pentru care „o singură lege trebuie să guverneze toate popoarele și un singur zeu va fi ghidul tuturor”.

Odată cu creștinismul, egalitatea, libertatea și fraternitatea se însoțesc cu ideea de iubire pentru celălalt, oamenii fiind cu toții creația divină și deci, egali. Moralitatea vieții sociale este bazată pe ideile de întraajutorare, toleranță și egalitate. Asistăm la o desacralizare a statului care devine o instituție temporală, fiind în slujba poporului de unde emană legile prin reprezentanții săi. Se întrevede astfel distincția în lumea modernă dintre dreptul juridic (justiția) și dreptul moral (concordia)¹⁰.

Unii autori consideră că drepturile omului se află într-o perioadă de criză deoarece umanismul însuși traversează o perioadă de criză deoarece este uitat omul ca ființă reală, este ignorată nevoia lui de a trăi o viață democratică, prosperă, în solidaritate cu semenii, pe baza unei morale care să fondeze universalitatea drepturilor omului.

Este rațiunea pentru care în articolul 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului se prevede că: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”. Acest lucru înseamnă că, încă înainte de naștere dobândim anumite drepturi de care ne putem prevala. În acest context, drepturile omului au fost definite de Wichard Woyke ca fiind „drepturile proprii tuturor oamenilor, care îi protejează pe aceștia de eventualele abuzuri ale statului și care sunt etern valabile, neputând fi limitate de nici un stat. Încă de pe vremea luptei împotriva absolutismului, ele au fost considerate a fi drepturi „înnăscute” și „inalienabile”. (...) La baza drepturilor omului și a drepturilor fundamentale se află demnitatea umană, dreptul la liberă dezvoltare a personalității, egalitatea în fața justiției și tratamentul nepreferențial, libertatea religioasă și de conștiință, libertatea de expresie, a presei, a informațiilor și a educației, libertatea de întrunire și asociere, libertatea circulației, libertatea profesiei și a muncii, inviolabilitatea domiciliului, garantarea proprietății și a dreptului de moștenire, dreptul la azil și petiție, precum și drepturi legale ca de exemplu garanția că nimeni nu va fi arestat în mod nejustificat (...)”¹¹.

Din punct de vedere politic, sintagma de „drepturile omului” desemnează, „acele libertăți inerente calității de ființă umană, pe care o comunitate trebuie să le asigure, din motive etice, prin legi. Există drepturi „naturale”, „pre-statale”,

¹⁰ Idem.

¹¹ Wichard Woyke, Handwörterbuch Internationale Politik, Verlag Barbara Budrich, Verlag, 2008.

„înnăscute” și „inalienabile”, prin a căror respectare și apărare se legitimează un sistem politic (...)”¹².

Sintagma „drepturile omului” se înscrie în filosofia „dreptului natural și al ginților” și stă la baza teoriei „contractului social” al lui Jean-Jacques Rousseau. Formularea acesteia s-a făcut, pentru prima dată, în secolul al XVIII-lea, concretizându-se în timpul rebeliunii coloniilor engleze din America de Nord împotriva Marii Britanii din 1776 și a revoluției burgheze din Franța din 1789. Trebuie amintite aici cele două documente care conțin expres sintagma de „drepturile omului”. În primul rând este vorba despre Declarația de independență a coloniilor engleze din America, adoptată la 4 iulie 1776 la Philadelphia, care proclamă principiul egalității între indivizi, dreptul la viață și libertate ca drepturi inalienabile și instituirea guvernelor cu consimțământul celor guvernați, și despre Declarația revoluției franceze privind drepturile omului și cetățeanului, din 26 august 1789, care dă expresie filosofiei dreptului natural și consacră principiul egalității tuturor persoanelor în fața legii, ca principiu pe care se întemeiază celelalte drepturi și libertăți, precum: dreptul la proprietate, la securitate, la rezistență față de opresiune, libertatea de gândire, de expresie și de manifestare. Aplicarea concretă a drepturilor astfel proclamate, atât în S.U.A., cât și în Franța s-a realizat prin intermediul constituțiilor scrise.

Protecția drepturilor omului prin intermediul instrumentelor juridice de transpunere a acestor drepturi în prevederi legale, a devenit o necesitate a comunității internaționale după al Doilea Război Mondial, mai mult însă ca o consecință a devalorării atrocităților comise de naziști, iar mai târziu, și ca urmare a perpetuării practicii încălcării drepturilor omului în statele cu regimuri totalitare. Această necesitate s-a concretizat în reglementări cu caracter universal sau regional după semnarea Cartei O.N.U. în 26 iunie 1945. Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată și adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948 este primul document cu vocație universală în acest domeniu și stabilește o concepție unitară a comunității internaționale despre drepturile și libertățile omului, deschizând calea spre un sistem de protecție internațională a drepturilor omului. După adoptarea acestui document Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat în acest domeniu peste 60 de

¹² Bertelsmann Discovery Lexikon, Verlag, 1997

convenții și declarații prin care s-au avut în vedere și instituirea unor mecanisme specifice de protecție a acestor drepturi¹³.

Din filosofia dreptului natural se inspiră doctrina modernă a drepturilor omului transformându-se astfel ideea filosofică a universalității dreptului natural inerent naturii umane, în instituție politică. Montesquieu, Rousseau, Diderot și alții au abordat într-o altă manieră ideile drepturilor umane considerând că ele rămân valabile indiferent de circumstanțele istorice, sociale și politice. Teoria „contractului social” (Rousseau), a separării puterilor în stat (Montesquieu) sunt expresii ale ideilor de conviețuire în societate, de organizare democratică a vieții morale¹⁴.

Cei care sunt marginalizați din procesele economice și politice, vor fi eventual înlăturați și de la a-și răspândi concepțiile referitoare la drepturile omului. În ciuda eforturilor lui Kant de a apăra responsabilitatea universală comună, de a-i apăra pe cei nevoiași de dificultățile economice, el a încredințat, în spiritual revoluționar al timpului său, numai cetățeni activi, cu drept de vot, proprietari, bărbați, exact opusul cetățenilor pasivi, adică bărbați și femei fără proprietăți. Întrebarea despre cine s-ar încadra ca cetățean activ a produs multe dezbateri și răsturnări sociale în timpul iluminismului și după el. Populațiile indigene din coloniile europene, sclavii din Africa, cei fără proprietate, femeile, evreii și apărătorii lor au cerut și ei drepturi depline sub cupola universalismului.

În opinia altor autori, dreptul natural desemnează „totalitatea drepturilor înnăscute, inerente naturii umane”. În baza acestei definiții, toți oamenii dispun în mod egal de drepturi naturale (de ex. dreptul la viață și la integritate corporală sau la libertate personală), indiferent de sex sau vârstă, de poziția socială, de timpul, de locul și de ordinea statală în care trăiesc. Drepturile naturale sunt drepturi suprastatale și din acest motiv ele nu pot fi modificate și sunt nelimitate în timp. Ele se deosebesc de prevederile statale și de normele legale care se pot schimba pe parcursul istoriei și care sunt parte integrantă a dreptului pozitiv¹⁵.

Rădăcinile dreptului natural se regăsesc în antichitatea greacă, acestea apărând în filosofia unora dintre sofști în secolele al V-lea și al IV-lea î. Chr., în filosofia lui Platon și a lui Aristotel, situându-se în centrul preocupărilor stoicilor (începând cu secolul al III-lea î. Chr.). Acestea au fost dezvoltate ulterior de adepții greci și romani

¹³ Johannes Morsink, *The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting, and Intent*, Univ. of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 1999.

¹⁴ Idem.

¹⁵ Reinhard Beck, *Sachwörterbuch der Politik*, Kröner Verlag, Stuttgart 1986, p. 637.

ai acestui curent, de Cicero, Seneca și Epictet. În filosofia și teologia Evului Mediu și mai ales în cea a lui Toma de Aquino și a celorlalți scolastici, drepturile naturale au fost considerate o reminiscență a dreptului divin ce „acționează în om”¹⁶. Din punct de vedere politic, relevanța drepturilor naturale s-a conturat în Iluminism (în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea). Teoria drepturilor naturale bazate pe rațiune (drepturi raționale), teorie dezvoltată de J. Althusius și H. Grotius, mai apoi de S. Pufendorf, Chr. Thomasius, Chr. Wolff, J. J. Rousseau, I. Kant a folosit la justificarea filosofică a Revoluției Franceze din 1789 și a celorlalte revoluții burgheze ale secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, devenind un instrument important al burgheziei în lupta împotriva sistemului feudal și a statului absolutist și pentru statul de drept. Ulterior, drepturile naturale și-au găsit materializarea în drepturile fundamentale ale omului și ale cetățeanului pe care se sprijină statul de drept modern.

În secolul al XIX-lea a predominat o mișcare împotriva drepturilor naturale, așa numitul „pozitivism”, potrivit căruia doar legile pozitive în vigoare sunt valabile, indiferent de conținutul acestora¹⁷. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, dreptul a fost regândit, insistându-se mai ales asupra dreptului natural. În cadrul Națiunilor Unite s-a încercat pozitivarea dreptului natural sub forma drepturilor omului cu un caracter obligatoriu și universal. Acesta a fost un compromis între aceste două poziții extreme. În pofida priorității de care se bucurau legile scrise, s-a opinat totuși că în acele cazuri în care acestea conțineau principii care contraveneau dreptății, atunci omul nu era obligat să se conformeze acestora, ci doar ideii de „dreptate” care reieșea din documentele recunoscute la nivel mondial. Pentru a observa diferența dintre dreptul natural și pozitivism am considerat că se impune prezentarea succintă a acestora în următorul **Tabel**.

Tabel 1 – Diferențe între dreptul natural și pozitivism¹⁸

Dreptul natural	Pozitivismul
Există un drept natural superior, mereu valabil, deasupra oricăror norme pozitive.	Drept care derivă din norme pozitive, indiferent de conținutul acestora.
Teoria clasică a dreptului natural consideră conținuturile legale ca fiind absolute.	Pozitivismul consideră forma legilor absolută.

¹⁶ John Finnis, *Natural Law and Natural Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011, p. 396.

¹⁷ David Ingram, *Law: Key Concepts in Philosophy*, Continuum International Publishing Group, London, 2006, p. 47 și următ.

¹⁸ www.dadalos.org/rom/menschenrechte/grundkurs_2.htm.

„Există principii care sunt mai puternice decât orice altă dispoziție legală. Dacă o lege vine să contrazică aceste principii, ea este considerată invalidă. Aceste principii poartă numele de drepturi naturale sau drepturi raționale. Cu siguranță că și în jurul lor planează unele îndoieli, totuși secolele care au trecut peste ele au conturat o componentă stabilă, reunindu-le în așa-numitele Declarații ale Drepturilor Omului și Cetățenilor”.	Politica are dreptul să stabilească conținuturile legale. „Trebuie să recunoaștem caracterul obligatoriu al tuturor legilor, indiferent cum ar fi aceste legi, atâta vreme cât ele sunt produse corect din punct de vedere formal”. „Adevărul este că puterea juridică poate impune orice legi dorește”.
Judecătorul care dispune are autoritatea necesară de a trece judecățile sale raționale înaintea legilor scrise.	Judecătorul este legat de legile emise de stat.
Pericole: instabilitate legală, abuzuri.	Pericole: Legile „nedrepte” ale unui dictator sunt aplicate <i>ad literam</i> .

Legăturile dintre o filosofie a drepturilor omului și o normare juridică a lor o face Montesquieu. Contrar viziunii lui Hobbes, Montesquieu ca și Rousseau era convins că viața oamenilor în stare naturală este pașnică, violențele și războiul fiind produse ale vieții sociale. Omul, dotat cu inteligența și cu voința liberă, încalcă sistematic ordinea naturală stabilită pentru el, din cauză că este expus „ignoranței și erorii, ca toate inteligențele finite” și că este supus la mii de pasiuni: „Îndată ce oamenii sunt în societate, ei pierd sentimentul slăbiciunii lor; egalitatea dintre ei încetează și starea de război începe. Fiecare societate particulară ajunge să simtă forța sa, ceea ce produce o stare de război de la o națiune la națiune. Particularii în fiecare societate încep să simtă forța lor; ei caută să întoarcă în favoarea lor principalele avantaje ale acestei societăți: ceea ce determină între ei o stare de război. Aceste două feluri de stare de război fac să se stabilească legi printre oameni”¹⁹. Această idee este susținută, în baza unor argumente diferite și în alte scrieri moderne, de la Grotius până la Kant.

„Chintesența luminării politice din epoca modernă a fost unitatea dintre drepturile omului, separația puterilor și democrație. Adevărata eficiență a drepturilor omului se manifestă în justiție, iar mai apoi în principiul separației puterilor. Pentru că numai atunci când suveranul este legat de o lege el poate fi legat și de drepturile

¹⁹ Idem, p. 15.

omului. El este însă legat doar de legile din sistemul separației puterilor, acolo unde executivului i se impun reguli de către organele constituționale și de cele legislative și unde judecătorii independenți veghează la respectarea drepturilor. (...) Dezvoltarea drepturilor omului presupune existența unui sistem democratic, libertatea poporului de a-și elabora legile și de a controla cele trei puteri în stat. Cercul se închide: separația puterilor și democrația izvorăsc din ideea drepturilor omului și sfârșesc tot în ea. Aceste trei elemente: drepturile omului, separația puterilor și democrația constituie o unitate instituțională de drept. Realitatea lor politică este condiția respectării umanității și dreptății, a libertății și demnității umane. Dacă unul dintre aceste trei elemente se desprinde de celelalte două, nici unul dintre ele nu va mai putea exista”²⁰.

Prin urmare, se poate afirma că drepturile fundamentale stau la baza democrației, iar sistemul democratic promovează, la rândul său, drepturile fundamentale. Este limpede faptul că problematica drepturilor omului a devenit un subiect al filosofiei contemporane dezbătut din diverse poziții, dar considerat central pentru înțelegerea a ceea ce este omul în lumea pe care și-o creează. Pe de altă parte, în lucrarea sa *The Idea of Human Rights*, Charles R. Beitz constată că drepturile omului au devenit o componentă a relațiilor internaționale ce s-a dezvoltat pe mai multe fronturi: în dreptul internațional, în instituțiile globale și regionale, în politica externă a statelor și în activitățile mai multe organizații nonguvernamentale. În același timp, doctrina drepturilor omului este afectată de un scepticism care constă într-o ignorare a drepturilor omului ca fundamente pentru o acțiune politică. Unele elemente ale drepturilor omului pot chiar să fie sursa acestui scepticism, și anume, caracterul neclar al ariei de interese ce sunt protejate de drepturile omului, elasticitatea cu care se permite intervenția și inabilitatea de a vedea doctrina contemporană a drepturilor omului ca „universală”. La acestea se pot adăuga confuziile ce par să împrejoare doctrina: de ce anumite standarde și nu altele trebuie considerate drepturi ale omului, asupra cui cade responsabilitatea de a satisface aceste drepturi sau de ce ar trebui considerate drept motive pentru acțiuni politice internaționale. Astfel, se apreciază că, cu cât încercăm să apreciem mai mult sfera de acțiune a doctrinei și varietatea scopurilor pentru care este făcut apelul către doctrină, cu atât ne este mai greu să îi asimilăm orice idee morală familiară²¹.

²⁰ Martin Kriele, *Befreiung und politische Aufklärung*, Plädoyer für die Würde des Menschen, Freiburg 1980, p. 42.

²¹ Charles R. Beitz, op. cit., p. 1.

Pentru a clarifica ce înțelege prin drepturile omului, O.N.U. a elaborat „Declarația Universală a Drepturilor Omului” care a fost adoptată la 10 decembrie 1948. În această Declarație sunt enumerate toate drepturile omului, grupate pe diverse categorii. „Declarația Universală a Drepturilor Omului” marchează începutul strădaniilor de popularizare și universalizare politică și juridică a drepturilor omului. Această Declarație dorește să desființeze barierele naționale și să impună aceste drepturi la nivel universal.

Sistematizarea drepturilor omului se impune pentru a urmări felul în care diferite categorii de drepturi sunt purtătoare ale unor nevoi umane specifice. Drepturile sunt ale omului, aparțin ființei umane și ele izvorăsc din nevoi specifice acesteia. Există însă anumite drepturi care pot fi ale: statelor, instituțiilor, copiilor și minorităților. În literatura de specialitate au fost identificate mai multe criterii în funcție de care s-au determinat diversele drepturi ale omului. Astfel, după criteriul *domeniului* care le consfințește și în care se manifestă, drepturile omului pot fi: economice, sociale (civice), juridice și culturale; după *felul în care au apărut și se manifestă*, drepturile pot fi: scrise și nescrise; după criteriul *titularilor sau subiecților*, putem discuta despre: drepturi individuale și drepturi colective; după criteriul *conținuturilor* există: drepturi negative/ libertăți și drepturi creanțe; după criteriul *procedurii de punere în aplicare* se pot identifica: drepturi justițiabile și drepturi programe. Drepturile mai pot fi: subiective și obiective. Drepturile subiective se definesc prin elementele următoare: un subiect, titular de drept, individul; un conținut protejat; și o sancțiune care poate fi obținută ca urmare a unei proceduri, într-o manieră ce permite a asigura espectul. Aceste elemente sunt independente unele față de altele, sens în care se pot distinge mai multe categorii de subiecți, de conținuturi și de procedură de sancționare. La rândul său, dreptul obiectiv reprezintă un ansamblu de norme juridice în vigoare într-un stat la un moment dat²².

Dreptul internațional al drepturilor omului este acea parte, a drepturilor naturale, la care statele trebuie să se asocieze pentru a le traduce în drepturi pozitive, adică în drepturi care stabilesc principii comune și care pot fi aplicate de o jurisdicție internațională efectivă. Textele juridice contemporane, de protecție a drepturilor omului, formulează un număr mare de noțiuni filosofice care pot constitui o bază de consens. Aceste texte din dreptul internațional al drepturilor omului se concentrează

²² Maria Voinea, Carmen Bilzan, *op. cit.*

asupra legăturii dintre individ și autorități, asupra legitimității acțiunilor acestora din urmă și asupra condițiilor de coexistență între indivizi egali în drepturi. Pornind de la respectul fiecărui individ și a egalității în drepturi și demnitate, drepturile omului constituie un sistem deschis spre coexistența unei pluralități de culturi, credințe, practici și organizări sociale. Sursele fundamentale ale drepturilor omului pot fi : convențiile, pactele, tratatele- instrumente cu forță juridică, precum: Carta O.N.U., Convenția europeană a drepturilor omului, Convenția europeană a drepturilor copilului, etc.; declarațiile, rezoluțiile, proclamațiile - instrumente cu valoare mai mult politică decât juridică, spre exemplu: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Declarația Drepturilor Copilului; și tradiția internațională²³.

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității”²⁴. Acest principiu este înscris în primul articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului. El decurge din drepturile inalienabile ale omului ca ființă umană. Toate ființele umane sunt dotate cu aceleași drepturi fundamentale și sunt subiectul pentru același respect și demnitate indiferent de numeroasele diferențe pe care natura și împrejurările vieții le creează. Această egalitate este în drepturi și demnitate. Ea nu semnifică în nici un fel uniformitate. Din contră ea permite de a fonda respectul diferențelor. Acest principiu al „egalității în demnitate și drepturi” constituie un soclu fundamental al edificiului dreptului internațional pentru drepturile omului²⁵.

„Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere sau decurgând din orice altă situație. Pe lângă aceasta, nu se va face nici o deosebire bazată pe statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care aparține o persoană, fie acesta țară sau teritoriu independente, sub tutelă, neautonome sau supuse unei eliminări oarecare a suveranității”²⁶. „Nimeni nu va fi obiectul unor imixțiuni arbitrare în viața particulară, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondență, nici al unor atingeri ale onoarei sau reputației sale. Orice

²³ Idem.

²⁴ Articolul 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului - http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/declaratia_drepturilor_omului/

²⁵ Maria Voinea, Carmen Bilzan, op. cit.

²⁶ Articolul 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, op. cit.

persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de imixțiuni sau atingeri”²⁷.

. Drepturile persoanei constituie nucleul drepturilor omului, ele se regăsesc în toate documentele și cataloagele privitoare la drepturile omului.

**Dreptul la viață Libertatea și securitatea persoanei
Dreptul la un proces echitabil
Dreptul la viață privată Libertatea de circulație
Dreptul la proprietate
Drepturile civile și politice Libertatea de gândire, de conștiință și de religie
Libertatea de expresie Libertatea de unire și asociere
Dreptul la participare
Drepturi economice, sociale și culturale
Dreptul la o viață decentă
Dreptul la educație
Drepturile copilului
Drepturile de generația a treia
Drepturile de solidaritate**

În 1949 Consiliul Europei prin Statutul său a stabilit „Convenția Europeană a Drepturilor Omului”, semnată la 4 noi. 1950 la Roma și intrată în vigoare în 1953. Organismele decizionale ale Consiliului erau Comitetul Miniștrilor (compus din Miniștrii de externe ai Părților la Convenție) și Adunarea Parlamentară. Convenția stabilește un număr de drepturi și libertăți fundamentale, în special dreptul la viață, interzicerea torturii, interzicerea sclaviei și a muncii forțate, dreptul la libertate și securitate, dreptul la un proces echitabil, legalitatea pedepsei, dreptul la respectarea vieții private și a vieții de familie, libertatea de gândire, conștiință și religie, libertatea de expresie, libertatea de întrunire și de asociere, dreptul la căsătorie, dreptul la un recurs efectiv și interzicerea discriminării²⁸.

Protocoalele adiționale la Convenție protejează și alte drepturi (dreptul la respectarea bunurilor, dreptul la instruire, în primul protocol, competențe instituțiilor puse în lucru, în al doilea, dreptul de a circula liber pe teritoriul unui stat, libertatea de a părăsi o țară, inclusiv pe a sa și interzicerea expulzărilor colective de străini, în al patrulea, abolirea pedepsei cu moartea, în al șaselea protocol). Părțile la Convenție se angajează să respecte aceste drepturi și libertăți tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor. Convenția prevede și un mecanism internațional de executare. Pentru asigurarea respectării angajamentelor asumate de Părțile la Convenție, a fost înființată Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg (Inițial, din mecanismul de

²⁷ Articolul 12 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, op. cit.

²⁸ Stewen Greer, The European Convention of Human Rights Cambridge Univ. Press, 2006

executare mai făcea parte și un alt organism, Comisia Europeană a Drepturilor Omului). Curtea soluționează atât plângeri individuale, cât și inter-statale. După intrarea în vigoare a Protocolului 11 al Convenției, în 1998, mecanismul de control înființat de Convenție a fost restructurat, dispunându-se inclusiv încetarea funcționării Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Toate sesizările legate de încălcări ale drepturilor omului sunt acum trimise direct Curții, care în majoritatea cazurilor se întrunește în Camere compuse din șapte judecători și se pronunță cu privire la admisibilitatea și la fondul cererilor și, atunci când consideră necesar, dispune efectuarea unor anchete. De asemenea, Curtea pune la dispoziția părților posibilitatea așa-numitei „soluționări pe cale amiabilă” a litigiului privind respectarea drepturilor omului, așa cum acestea sunt definite în Convenție și în protocoalele la aceasta. Măsura reparatorie principală pe care o poate acorda Curtea este emiterea unei hotărâri prin care se arată că a fost încălcată Convenția. În plus, dacă este justificat, Curtea mai poate decide și acordarea așa-numitelor „reparații echitabile”, care pot include reparații atât pentru pierderi materiale, cât și daune morale, precum și costuri și cheltuieli de judecată²⁹.

Se confirmă faptul că prin această Convenție s-au precizat o serie de norme care nu s-au dorit a fi expresia unei anumite culturi, a unei anumite ideologii sau religii ci, într-un fel recunoașterea universalității condiției umane, a faptului că orice ființă umană are o serie de drepturi și libertăți în numele calității de om. De aceea Convenția a fost rezultatul unor conflicte de poziții, compromisuri și șanse³⁰.

Tratatul de la Maastricht (7 februarie 1992) a reafirmat în preambulul său atașamentul țărilor membre la principiul libertății, democrației și respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale. În cuprinsul său se reiterează unul din obiectivele fundamentale ale Comunității: „protecția drepturilor și intereselor cetățenilor statelor membre...” (art. B al. 3); se mai precizează că ”Uniunea respectă drepturile fundamentale așa cum ele sunt garantate de Convenția Europeană de Apărare a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (semnată la Roma, 4 noiembrie 1950) și așa cum ele rezultă din tradițiile constituționale comune ale

²⁹ André Bywater, Mihai Șandru, **Relația dintre Instanțele Europene – Curtea Europeană de Justiție și Curtea Europeană a Drepturilor Omului – și Instanțele naționale**, Proiect Phare RO 2006/018-147.01.04.04.01 „Conturarea dezvoltării Școlii Naționale de Grefieri” (DSNG), p. 41-42; <http://www.grefieri.ro/Docs/20100211RELATIA%20DINTRE%20INSTANTELE%20EUROPENE2.pdf>

³⁰ A.W.B. Simpson, *Human Rights and the End of Empire*, Oxford Univ. Press, 2001, pg. IX

statelor membre ca principii generale a dreptului comunitar” (art. F par. 2). Mai trebuie menționat că exigența respectării drepturilor fundamentale depășește cadrul Comunităților devenind un punct ferm și în relațiile externe ale Uniunii. Numeroase acorduri încheiate cu diferite țări conțin dispoziții care pot merge până la a prevedea suspendarea relațiilor sau denunțarea acordului în cazul unei violări grave a drepturilor omului de către una din părțile contractante³¹.

Art. 6 din T.U.E. se referă la principiile democratice și ale respectării drepturilor omului. Articolul stabilește că Uniunea Europeană se bazează pe principiile libertății, democrației, drepturilor omului și libertăților fundamentale, dar și ale statului de drept. În consecință, toate statele trebuie să îndeplinească trei condiții esențiale: identitate europeană; sistem democratic de guvernare; respect față de drepturile omului și libertățile cetățenești. Tratatul de la Lisabona menține aceste condiționări și le dezvoltă pe tot cuprinsul său. De exemplu, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene consolidează instituțiile și instrumentele democratice. În contextul democratizării și cetățeniei participative, este important de subliniat rolul pe care includerea *Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene* îl are în apropierea și interesul cetățenilor.

În cele 54 de articole, Carta definește drepturile fundamentale legate de demnitate, libertate, egalitate, solidaritate, cetățenie și justiție. În timp ce prin Convenția europeană a drepturilor omului sunt protejate numai drepturile civile și politice, Carta include și alte drepturi, precum drepturile sociale ale lucrătorilor, protecția datelor, etc.

Prevederile Cartei Drepturilor Fundamentale au fost încorporate în textul Tratatului de la Lisabona ca parte a dreptului primar al Uniunii Europene. Statele membre ale Uniunii Europene sunt în același timp state membre ale Consiliului European, fiindu-le pe deplin opozabile normele juridice din ambele ordini juridice. Competența celor două instanțe europene a constituit, indirect, o problemă, care a fost soluționată jurisprudential ținând seama de faptul că obiectivele celor două organizații au fost diferite. Consiliul European a avut un scop preponderent politic, consacrat în Europa pentru rolul său de gardian al protecției drepturilor omului. Uniunea Europeană, la origine a avut un rol preponderent economic, dar, ulterior, sub presiunea instanțelor statelor membre, C.J.C.E. a trebuit să se preocupe tot mai intens

³¹ Ibidem, p. 116.

și de problematica drepturilor omului. C.J.C.E. a invocat necesitatea protecției drepturilor omului prin sintetizarea principiilor constituționale comune ale statelor membre (care, într-o ultimă analiză reprezentau principii extrase din practica C.E.D.O.)³².

În concluziile din 25 iunie 2001, Consiliul a apreciat Comunicarea Comisiei din 8 mai 2001 privind rolul Uniunii Europene în promovarea drepturilor omului și în democratizarea țărilor terțe, care constituie o contribuție prețioasă la întărirea coeziunii și a coerenței politicii U.E. în domeniul drepturilor omului și al democratizării. În concluziile sale, Consiliul a reafirmat adeziunea sa la principiile de coerență și coeziune, de integrare a drepturilor omului în toate acțiunile sale, de deschidere a politicilor sale și de identificare a domeniilor prioritare. În cadrul punerii în aplicare a acestor concluzii ale Consiliului, Grupul de lucru pentru drepturile omului (C.O.H.O.M.) s-a angajat să stabilească orientările privind dialogurile în domeniul drepturilor omului, în consultare cu grupurile de lucru geografice, cu Grupul de lucru pentru cooperare în scopul dezvoltării (C.O.D.E.V.) și cu Comitetul pentru măsuri de dezvoltare și consolidare a democrației și a statului de drept și pentru respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³³.

Uniunea Europeană întreține cu un anumit număr de țări dialoguri pe tema drepturilor omului, considerate instrument al politicii sale externe parte a unui ansamblu de instrumente care se află la dispoziția Uniunii Europene pentru a pune în aplicare politica în domeniul drepturilor omului. Strategia Uniunii Europene, urmărește promovarea dezvoltării durabile, a păcii și a stabilității aflate în interdependentă cu drepturile omului. În prezent asistăm la o multiplicare a acestor dialoguri la cele mai diverse niveluri și în cadre extrem de diversificate de aceea trebuie urmărită eficiența lor și capacitatea UE de a mobiliza resurse pentru a-și promova obiectivele.

³² André Bywater, Mihai Șandru, op. cit., pp. 175-176.

³³ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16526.ro08.pdf>

BIBLIOGRAFIE

1. Aguirre, Daniel, *The Human Right to Development in a Globalized World*, Ashgate Publishing, Hampshire, 2008.
2. Akhavan, Payam, *The Universal Repression of Crimes Against Humanity before national Jurisdictions: The Need for a Treaty-Based Obligation to Prosecute*, în vol. Leila Nadya Sadat (edit.), *Forging a Convention for Crimes Against Humanity*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2011.
3. Alston, Philip, Schutter, Oluver de, *Introduction Addressing the Challenges Confronting the EU Fundamental Rights Agency*, în vol. Philip Alston, Oluver de Schutter (edit.), *Monitoring Fundamental Rights In The EU: The Contribution Of The Fundamental Rights Agency*, Hart Publishing, Oxford, 2005.
4. Andreassen, Bard-Anders, *Article 22*, în vol. Gudmundur Alfredsson, Asbjørn Eide (edit.), *The Universal Declaration of Human Rights: A Common Standard of Achievement*, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, 1999.
5. Angle, Stephen C., *Human Rights and Chinese Thought*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.
6. Annan, Kofi, *Message by the United Nations Secretary-General*, în vol. Barend Van Der Heijden, Bahia Tahzib-Lie (edit.), *Reflections on the Universal Declaration of Human Rights: A Fiftieth Anniversary Anthology*, Kluwer Law International, The Hague, 1998.
7. Anton, Donald K., Shelton, Dinah, *Environmental Protection and Human Rights*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2011.
8. Arnesen, A. L. et all., *Policies and Practices for Teaching Sociocultural Diversity. Concepts, Principles and Challenges in Teacher Education*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2009.
9. Arnall, Anthony, *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford University Press, 1999.
10. Aziz, Miriam, *The Impact of European Rights on National Legal Cultures*, Hart Publishing, Oxford și Portland, Oregon, 2004.
11. Banks, J. A., *Cultural Diversity and Education. Foundations, Curriculum and Teaching*, 5th edition, Allyn and Bacon, Boston, 2006.

12. Banning, Theo R. G. Van, *The Human Right to Property*, Intersentia, Oxford, 2001.
13. Bărbulescu, I. Gh., *Dicționarul explicativ trilingv al Uniunii Europene*, Polirom, 2009.
14. Bărbulescu, I. Gh., Ion, O. A., Iancu, A., Toderaș, N., *Tratatul de la Lisabona: implicații asupra instituțiilor și politicilor românești*, Studiu de impact, IER, București, 2011.
15. Balfour, Adam D. J., *Application of the European Convention on Human Rights by the European Court of Justice*, Harvard Law School, 2005.
16. Barcz, Jan, *Fundamental Rights Protection in the European Union*, Ed. Wydawnictwo C.H. Beck, Varșovia, 2009.
17. Barzea, C., *Cetățenia europeană*, Politeia, 2005.
18. Bassiouni, M. Cherif, *Crimes Against Humanity in International Criminal Law*, second revised edition, Kluwer Law International, The Hague, 1999.
19. Bates, Ed., *The Evolution of the European Convention on Human Rights: From Its Inception*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2010.
20. Bârsan, Corneliu, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*, vol. I, Ed. AlBeck, București, 2005.
21. Beccaria, Cesare, *On Crimes and Punishments and Other Writings*, Univ. of Toronto Press, London, 2008.
22. Beck, Reinhard, *Sachwörterbuch der Politik*, Kröner Verlag, Stuttgart 1986.
23. Beitz, Charles R., *The Idea of Human Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011.
24. Bertelsmann Discovery Lexikon, Verlag, 1997
25. Bilton, T., Bonnett, K., Stanworth, M., Sheard, K., Webster, A., *Introductory Sociology*, MacMillan, London, 1993.
26. Bogdandy, Armin von, *A disputed idea becomes law: Remarks on European Democracy as a Legal Principle*, în vol. Beate Kohler-Koch, Berthold Rittberger (edit.), *Debating the Democratic Legitimacy of the European Union*, Rowman and Littlefield, Plymouth, 2007.
27. Booth, Ken, *Three tyrannies*, în vol. Tim Dunne, Nicholas J. Wheeler (edit.), *Human Rights in Global Politics*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1999.
28. Bradley, Catherine, *Freedom of Movement*, Sea-to-Sea Publications, 2005.

29. Brandom, Robert, *Articulating Reasons: An Introduction to Inferentialism*, Harvard University Press, Cambridge, 2000.
30. Brandom, Robert, Freedom and Constraint by Norms, în Robert Hollinger (edit.), *Hermeneutics and Praxis*, University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1985.
31. Brems, Eva, *Human Rights: Universality and Diversity*, Martinus Nijhoff Publishers, The Hague, 2001.
32. Bromley, Patricia E., *Human Rights, Diversity, and National Identity: Changes in Civic Education Textbooks Cross-Nationally (1970-2008) and in British Columbia (1871-2008)*, Stanford University, School of Education, PhD Thesis, June 2011.
33. Brown, Chris, Universal Human Rights, în Tim Dunne, Nicholas J. Wheeler (edit.), *Human Rights in Global Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
34. Burgan, Michael, *The Bill of Rights*, Compass Point Books, Minneapolis, 2002.
35. Burgers, Jan Herman, The Road to San Francisco, *Human Rights Quarterly*, nr. 14, 1992.
36. Bühler, Karl, *Theory of Language: The Representational Function of Language*, John Benjamins, Amsterdam, 2011.
37. Bywater, André, Șandru, Mihai, Relația dintre Instanțele Europene – Curtea Europeană de Justiție și Curtea Europeană a Drepturilor Omului – și Instanțele naționale, Proiect Phare RO 2006/018-147.01.04.04.01 „Conturarea dezvoltării Școlii Naționale de Grefieri” (DSNG), p. 41-42; <http://www.grefieri.ro/Docs/20100211RELATIA%20DINTRE%20INSTANTELE%20EUROPENE2.pdf>.
38. Callawaert, Johan, The European Convention on Human Rights and European Union Law: a Long Way to Harmony, *European Human rights Law Review*, nr 6/2009.
39. Carruthers, Stephen, The Treaty of Lisbon and the Reformed Jurisdictional Powers of the European Court of Justice in the Field of Justice and Home Affairs, *European Law Review*, nr 6/2009.
40. Cassimatis, Anthony, Human Rights Related Trade Measures Under International Law: The Legality of the Trade Measures Imposed in Response

- to Violations of Human Rights Obligations under General International Law, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, 2007.
41. Cavanagh, Allison, *Sociology in the Age of the Internet*, Open Univ. Press, Berkshire, 2007.
 42. Chalmers, Damian, Tomkins, Adam, *European Union Public Law. Text and Materials*, Cambridge University Press, 2007.
 43. Chimisso, Cristina, Bachelard, Gaston, *Critic of Science and the Imagination*, Routledge, London, 2001
 44. Condinanzi, Massimo, Lang, Alessandra, Nascimbene, Bruno, *Citizenship of the Union and Free Movement of Persons*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2008.
 45. Chiriță, R., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului – Comentarii și Explicații*, Ediția a II-a, Editura C.H. BECK, București, 2008.
 46. Chiriță, R., *Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Culegere de Hotărâri 2004*, Editura C.H. Beck, București, 2007.
 47. Cohen, Anthony Paul, *Self Consciousness: An Alternative Anthropology of Identity*, Routledge, New York, 2002.
 48. Craig, Paul, Burca, Grainne de, *Dreptul Uniunii Europene, Comentarii, jurisprudență, doctrină*, Ed. Hamangiu, 2009.
 49. Cranston, Maurice W., *Human Rights*, American Academy of Arts and Sciences, 1983.
 50. Conte, Alex, *Privacy, Honour and Reputation*, în vol. Alex Conte, Richard Burchill (edit.), *Defining Civil and Political Rights: The Jurisprudence of the United Nations Human Rights Committee*, second edition, Ashgate Publishing, Surrey, 2009.
 51. Corradetti, Claudio, *Relativism and Human Rights: A Theory of Pluralistic Universalism*, Springer, Verlag, 2009.
 52. Cranston, Maurice W., *Human Rights*, American Academy of Arts and Sciences, 1983 Council of Europe, *White Paper on Intercultural Dialogue: Living Together As Equals in Dignity*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, (June 2008) March 2010.
 53. Davis, Thomas W. D., *Human Rights in Asia: institutions, norms and politics*, în vol. Thomas W. D. Davis, Brian Galligan (edit.), *Human Rights in Asia*, Edward Elgar Publishing, Massachusetts, 2011.

54. Dănișor, Gheorghe, *Filosofia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, București, 2011.
55. Dehousse, Renaud, *La Cour de Justice des Communautés européennes*, Ed. Montchrestien, Paris, 1994.
56. Diggins, John Patrick, *The Lost Soul of American Politics: Virtue, Self-Interest, and the Foundations of Liberalism*, Univ. of Chicago Press, Chicago, London, (1984) 1986.
57. Douglas-Scott, Sionaidh, *A Tale of Two Courts: Luxembourg, Starsbourg and the Growing European Human Rights Acquis*, CMLR, 2006.
58. Dubos, Olivier, *Les juridictions nationales, juges communautaire*, Paris, Dalloz, 2001.
59. Douzinas, Costas, *Human Rights and Empire: The Political Philosophy of Cosmopolitanism*, Routledge, New York, 2007.
60. Dworkin, Ronald, *Taking Rights Seriously*, Harvard Univ. Press, Harvard, (1977) 1978.
61. Dworkin, Ronald, *Is Democracy Possible Here?: Principles for a New Political Debate*, Princeton Univ. Press, New Jersey, (2006) 2008.
62. Eisele, Katharina, *Evaluating the European arrest Warrant as a Counter-Terrorism Measure – Security at All Costs? A Analysis on „Third-Pillar” legislation with Regard to Human Rights*, European Law, vol 2 nr. 2/2006.
63. Fabian, Gy., *Drept Instituțional Comunitar*, Ediția a III-a, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008.
64. Fagan, Andrew, *Human Rights: Confronting Myths and Misunderstandings*, Edward Elgar Publishing, Massachusetts, 2009.
65. Favret, J. M., *Droit et Pratique de l’Union Européenne*, Guliano Editeur, 1996.
66. Finnis, John, *Natural Law and Natural Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011.
67. Forrest, Simon, *Straight talking, Challenges in teaching and learning about sexuality and homophobia in schools*, în vol. *Education, Equality And Human Rights: Issues Of Gender, 'Race', Sexuality, Disability and Social Class*, 2nd edition, Mike Cole (edit.), Routledge, London, 2006.
68. Freeman, Michael, *Human Rights: An Interdisciplinary Approach*, 2nd edition, Polity Press, Cambridge, 2011

69. Freedman, Eric M., *Habeas Corpus: Rethinking the Great Writ of Liberty*, New York Univ. Press, New York, (2001) 2003.
70. Gearty, Conor, *The United Kingdom*, în vol. C. A. Gearty (edit.), *European Civil Liberties and the European Convention on Human Rights: A Comparative Study*, Martinus Nijhoff Publishers, The Hague, 1997.
71. Georgescu, Ștefan, *Filosofia dreptului. O istorie a ideilor*, Partea I, Editura All Beck, București, 1998.
72. Georgescu, Adriana, *Jurisprudența comunitară și începuturile invocării normelor de protecție a drepturilor omului, în special ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO)*, RNSJ, nr. 9/2009.
73. Geuss, Raymond, *History and Illusion in Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.
74. Gewirth, Alan, *Reason and Morality*, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1980.
75. Gewirth, Alan, *Human Rights, Essays on Justification and Application*, University of Chicago Press, Chicago, 1982.
76. Gould, Carol C., *Globalizing Democracy and Human Rights*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2004.
77. Greer, Stewen, *The European Convention of Human Rights* Cambridge Univ. Press, 2006
78. Griffin, James, *On Human Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2008.
79. Guild, El., *Constitutional Challenges to the European Arrest Warrant*, Ed. Wolf Legal Publishers, Olanda, 2006.
80. Gruskin, Sofia, *Perspectives on Health and Human Rights*, Routledge, New York, 2005.
81. Halliday, Paul D., *Habeas Corpus: From England to Empire*, Harvard Univ. Press, Harvard, 2010.
82. Hancock, Jan, *Environmental Human Rights: Power, Ethics, and Law*, Ashgate Publishing, Burlington, 2003.
83. Hardin, Russell, *David Hume: Moral and Political Theorist*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2007.
84. Hessler, Kristen, Buchanan, Allen, *Specifying the Content of the Human Rights to Health Care*, în vol. *Medicine and Social Justice: Essays on the Distribution of Health Care*, Rosamond Rhodes, M. Pabst Battin, Anita Silvers (edit.), Oxford Univ. Press, Oxford, 2002.

85. Hinarejos, Alicia, *The Lisbon Treaty versus standing Still: A View from the Third Pillar*, *European Constitutional Law Review*, nr. 5/2009.
86. Hobbes, Thomas, *Leviathan* (1651), E. Curley (edit.), Hackett, Indianapolis, 1994.
87. Hunt, Murray, *Using Human Rights Law in English Courts*, Hart Publishing, 1997.
88. Hunter, David, *The Drafting of the Covenant*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1928.
89. Ingram, David, *Law: Key Concepts in Philosophy*, Continuum International Publishing Group, London, 2006.
90. Irvine, William Braxton, *A Guide to the Good Life: The Ancient Art of Stoic Joy*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2009.
91. Ishay, Micheline, *The Human Rights Reader: Major Political Writings, Essays, Speeches, and Documents from the Bible to Present*, Routledge, New York, 1997.
92. Jacobs, F.G., Roberts, S. (eds.), *Effect of Treaties in Domestic Law*, Sweet & Maxwell, 1987
93. Janis, Mark W., Kay, Richard S., Bradley, Anthony W., *European Human Rights: Text and Materials*, OUP, 2008.
94. Jovanovic, Miodrag, Vujadinovic, Dragica, Etinski, Rodoljub, *Democracy and Human Rights in the European Union*, University of Maribor, Faculty of law, Slovenia, Maribor/Begrad, 2009.
95. Judge, R. B., *Handbook on the European Arrest Warrant*, T.M.C. Asser Press, Haga, 2005.
96. Kadelbach, Stefan, *Union citizenship*, Jean Monet Center, New – York, 2003.
97. Kishore, Brij, *Charter Of The United Nations & Statute Of International Court of Justice*, PHI Learning Private Limited, New Delhi, 2010.
98. Kaime, Thoko, *The Convention on the Rights of the Child: A Cultural Legitimacy Critique*, Europa Law Publishing, 2011.
99. Kisner, Matthew J., *Spinoza on Human Freedom: Reason, Autonomy and the Good Life*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2011.
100. Krause, Caterina, Scheinin, Martin, *International Protection of Human Rights: A Textbook*, Abo Akademi University, Institute for Human Rights, 2009.

101. Kriele, Martin, *Befreiung und politische Aufklärung*, Plädoyer für die Würde des Menschen, Freiburg 1980.
102. Köchler, Hans, *Democracy and Human Rights*, International Progress Organization, 1990.
103. Langfield, Michele, Logan, William, Craith, Máiréad Nic, Intersectioning concepts and practices, in vol. Michele Langfield, William Logan, Máiréad Nic Craith (edit.), *Cultural Diversity, Heritage and Human Rights: Intersections in Theory and Practice*, Routledge, Oxon, 2010.
104. Lauren, Paul Gordon, *The Evolution of International Human Rights: Visions Seen*, The Univ. of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 2011.
105. Lauren, Paul G., *The Evolution of International Human Rights*, 2nd edn., University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2003.
106. Law, Stephen *Humanism: A Very Short Introduction*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011.
107. Leary, Virginia A., Postliberal Strands in Western Human Theory, Personalist – Communitarian Perspectives, in vol. Abdullahi Ahmed An-Na'im (edit.), *Human Rights in Cross-Cultural Perspectives: A Quest for Consensus*, The Univ. of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 2009.
108. Ligeti, K., Büntetőjogi és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban, Ed. Kjk Kerszöv Kft, Budapesta, 2004.
109. Lindholm, Tore, Article 1, in vol. Gudmundur Alfredsson, Asbjørn Eide (edit.), *The Universal Declaration of Human Rights: A Common Standard of Achievement*, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, 1999.
110. Lister, R., *Citizenship Towards a feminist synthesis*, in *Feminist Review*, No. 57, Autumn 1997.
111. Loucaides, Loukis G., *The European Convention on Human rights*, Ed. Martinus Nijhoff, Leiden, 2007.
112. Malden, Henry E., *Magna Carta Commemoration Essays*, The Lawbook Exchange, New Jersey, 2006.
113. Malone, Linda, *International Law*, Aspen Publishers, New York, 2008.
114. Malden, Henry Elliot, *Magna Carta Commemoration Essays*, The Lawbook Exchange, New Jersey, 2006.
115. Mathieu, Bertrand, *The Right to Life in European Constitutional and International Case-Law*, Council of Europe Publishing, Belgium, 2006.

116. May, William E., *An Introduction to Moral Theology*, second edition, Our Sunday Visitor Publishing Division, Huntington, (1991) 1994.
117. Mayer, Ann Elizabeth, *Islam And Human Rights: Tradition And Politics*, fourth edition, Westview Press, Oxford, 2007.
118. Mayr, Erasmus, *The political and Moral conceptions of human rights – a mixed account*, în vol. Gerhard Ernst, Jan-Christoph Heilinger (edit.), *The Philosophy of Human Rights: Contemporary Controversies*, Walter de Gruyter GmbH and Co. K.G., Berlin, 2011.
119. McCoubrey, H., *International Humanitarian Law: the regulation of armed conflicts*, Dartmouth, 1990.
120. McLaren, Lauren M., *Identity, interests and Attitudes to European integration*, Ed. Palgrave MacMillan, N.Y., 2006.
121. Meisler, Stanley, *United Nations: A History*, Grove Press, New York, (1995) 2011.
122. Metzger, Axel, *Article 12 from the 1951 Convention*, în vol. Andreas Zimmermann (edit.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 Protocol*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2011.
123. Mikaelson, Laurids, *European Protection of Human Rights: The Practice and Procedure of the European Commission of Human Rights on the admissibility of applications from individuals to states*, Sijthoff and Noordhoff International Publishers, The Netherlands, 1980.
124. Mitsilegas, Valsamis, *EU Criminal Law*, Ed. Oxford and Portland, Oregon, 2009.
125. Montesquieu, Charles Louis de, *Despre spiritul legilor*, Editura Științifică, București, 1964.
126. Montesquieu, *The Spirit of Laws: A Compendium of the First English Edition*, Univ. of California Press, London, 1977.
127. Morsink, Johannes, *The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting, and Intent*, Univ. of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 1999.
128. Morsink, Johannes, *Inherent Human Rights: Philosophical Roots of the Universal Declaration*, Univ. of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 2009.
129. Murdoch, J. L., *Article Five of the European Convention on Human Rights*, Human Rights files No. 12 (revised), Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2002.

130. Mutibwa, Ian, *The Right to Education*, Lambert Academic Publishing, 2011.
131. Murray, Malcolm (edit.), *Liberty, Games and Contracts: Jan Narveson And the Defence of Libertarianism*, Ashgate Publishing, Hampshire, 2007.
132. Nagy, Anita, *Eljárást gyorsító rendelkezések a büntetőeljárás bírósági szakaszában (Teză de doctorat)*, Miskolc, 2007.
133. Naldi, Gino J., *The African Union and the Regional Human Rights System*, în vol. Malcolm David Evans, Rachel Murray (edit.), *The African Charter on Human and Peoples' Rights: The System in Practice, 1986-2006*, second edition, Cambridge Univ. Press, Cambridge, (2002) 2008.
134. Narasaiah, M.L., *Education And Human Rights*, Discovery Publishing House, New Delhi, (2004) 2006.
135. Nelson, John O., *Against Human Rights*, *Philosophy*, nr. 65, 1990.
136. Nielsen, Kai, *God And The Grounding of Morality*, Univ. of Ottawa Press, Canada, 1991.
137. Norman, Richard, J., *On Humanism*, Routledge, London, 2004.
138. O'Halloran, Kerry, McGregor-Lowndes, Myles, Simon, Karla W., *Charity Law & Social Policy: National and International Perspectives on the Functions of the Law Relating to Charities*, vol. 10, Springer, 2008.
139. Okafor, Obiora C., *The African Human Rights System, Activist Forces And International Institutions*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2007.
140. Oppenheimer, Andrew, *The relationship between European Community law and national law*, Cambridge University Press, 1994.
141. Orend, Brian, *Human Rights: Concept and Context*, Broadview Press, Canada, 2002.
142. Orend, Brian, *War and International Justice: A Kantian Perspective*, Wilfrid Laurier Univ. Press, Waterloo, 2000.
143. Pérignon, Isabelle, Daucé, Constance, *The European Arrest Warrant: a growing success story*, publicat pe site-ul <http://www.springerlink.com/content/e7v31lg282kp2475/>.
144. Poiares, Miguel M., *We The Court. The European Court of Justice and the European Economic Constitution. A Critical Reading of Article 30 of the EC Treaty*, Hart Publishing, Oxford-Portland, Oregon, 1999.
145. Popescu, C. L., *Protecția internațională a drepturilor omului*, București, Ed. All Beck, 2000.

146. Prisecaru, Petre, *Politici comune ale Uniunii Europene*, Editura Economică, București, 2004.
147. Raz, Joseph, *Human Rights without Foundations*, în Samantha Besson, John Tasioulas (edit.), *The Philosophy of International Law*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2010.
148. Reichert, Elisabeth, *Human Rights in the Twenty-first Century: Creating a New Paradigm for Social Work*, în vol. Elisabeth Reichert (edit.), *Challenges in Human Rights: A Social Work Perspective*, Columbia Univ. Press, New York, 2007.
149. Rehman, Javaid, *International Human Rights Law*, Pearson Education Harlow, (2003) 2010.
150. Rehof, Lars A., *Article 3*, în vol. Gudmundur Alfredsson, Asbjørn Eide (edit.), *The Universal Declaration of Human Rights: A Common Standard of Achievement*, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, 1999.
151. Renucci, Jean-François, *Droit européen des droits de l'homme*, LGDJ, Paris, 2001.
152. Robertson, Council of Europe, Steven & Sons, London, 1951.
153. Roosevelt, Franklin D., *Annual Mesage to Congress, January 6, 1941*, *The Public Papers and Addresses of Franklin D. Roosevelt, 1940 Volume: War-And Aid to Democracies* [vol. ix], com. Samuel I. Rosenman, Macmillan, New York, 1941.
154. Rorty, Richard, „Human Rights, Rationality, and Sentimentality”, în vol. *On Human Right: The Oxford Amnesty Lectures*, Stephen Shute, Susan Hurley (edit.), Basic Books, New York, 1993.
155. Rousseau, J. J., *Discurs asupra originii și fundamentelor inegalității dintre oameni*, Editura Științifică, București, 1958.
156. Rousseau, J. J., *Contractul social*, Editura Științifică, București, 1957.
157. Rousseau, J. J., *The Social Contract*, Casimo, New York, 2008.
158. Ruth, Lister, *Citizenship Towards a feminist synthesis*, în *Feminist Review*, No. 57, Autumn 1997.
159. Salazar, Mariana A., *Diplomatic Protection: Contemporary Challenges: a Study on the Impact of the Individual – oriented Evolution of International Law Upon Diplomatic Protection*, Institut universitaire de Hautes études internationales, 2004.

160. Sandru, S., Carp, R., Dreptul la intimitate și protecția datelor cu caracter personal, Ed. C.H. Beck, București, 2004.
161. Schleifer, Ronald, A.J. Greimas and the Nature of Meaning: Linguistics, Semiotics and Discourse Theory, Croom Helm, Kent, 1987.
162. Scholz, Sally J., Political Solidarity, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 2008.
163. Searle, John R., *The Construction of Social Reality*, Free Press, New York, 1995.
164. Sjørsløv, Inger, Alterity as Celebration, Alterity as Threat, A Comparison of Grammars between Brazil and Denmark, în vol. Gerd Baumann, Andre Gingrich (edit.), *Grammars of Identity/Alterity: A Structural Approach*, vol. 3, Berghahn Books, (2004) 2006.
165. Sidjanski, D., *Viitorul federalist al Europei*, Polirom, 2010.
166. Simpson, A.W.B., Human Rights and the End of Empire, : *Britain and the Genesis of the European Convention* Oxford Univ. Press, 2001.
167. Sivarajah, Mark, Value-pluralism and Human Rights, în vol. *Frontiers of Diversity: Explorations in Contemporary Pluralism*, Avery Plaw (edit.), Rodopi, Amsterdam – New York, 2005.
168. Souillac, Geneviève, Human Rights in Crisis: The Sacred and The Secular in Contemporary French Thought, Lexington Books, Oxford, 2005.
169. Smith, Rhona K. M., Textbook on International Human Rights, 3rd edition, Oxford Univ. Press, Oxford, 2007.
170. Smith, Steve, Positivism and Beyond, în vol. Steve Smith, Ken Booth, Marysia Zalewski (edit.), *International Theory: Positivism and Beyond*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
171. Sohn, Louis B., How American International Lawyers Prepared for the San Francisco Bill of Rights, *American Journal of International Law*, nr. 89, 1995.
172. Spring, Joel H., The Universal Right to Education: Justification, Definition, and Guidelines, Routledge, New York, 2008.
173. Suresh, H., All rights are Fundamental Rights, Universal Law Publishing Company, 2010.
174. Streteanu, Florin, Tratat de drept penal. Partea generală. Volumul I, Ed. C. H. Beck, București, 2008.

175. Sudre, F., *Drept European și Internațional al Drepturilor Omului*, Editura Polirom, București, 2006.
176. Ștefan, Tudorel, Principiul nediscriminării în dreptul comunitar, în rev. Themis, nr. 137, 2000.
177. Ștefănescu, M., Stan V., Raport asupra vizitei la Centrul de reeducare pentru minori din Găești, *Revista Română de Drepturile Omului* nr. 19/2001.
178. Todorean, Olivia, „Constructivism în relațiile internaționale” în Miroiu, Andrei și Ungureanu, Radu (coord.), *Manual de relații internaționale*, Polirom, 2006.
179. Tridimas, T., *The General Principles of EC Law*, Oxford University Press, Oxford EC Law Library, Oxford, New York, 1999.
180. Tomuschat, Christian, *Human Rights: Between Idealism and Realism*, Oxford Univ. Press, New York, 2003.
181. Turner, Bryan S., *Vulnerability And Human Rights*, The Pennsylvania State Univ. Press, Pennsylvania, 2006.
182. Turner, Ralph V., *Magna Carta: Through the Ages*, Pearson Education, Edinburgh, 2003.
183. Vincent, Andrew, *The Politics of Human Rights*, Oxford Univ. Press, Oxford, 2010.
184. Voinea, Maria, Bulzan, Carmen, *Sociologia drepturilor omului*, Editura Universității din București, București, 2004.
185. Voicu, M., *Uniunea Europeană înainte și după Tratatul de la Lisabona*, Ed. Universul Juridic, București, 2009.
186. Wang, Lu-In, *Discrimination by Default: How Racism Becomes Routine*, New York Univ. Press, New York, 2006.
187. Weiss, Thomas, *Humanitarian Intervention*, 2nd edition, Polity Press, Cambridge, 2012.
188. Wells, H.G., *The Rights of Man: or What are We Fighting for?*, Middlesex: Pengiun, Harmondsworth, 1940.
189. Wend, Alex., „Anarchy Is what States make of It: The Social Construction of Power Politics”, *International Organization*, vol. 46, n.2, 1992.
190. Williams, Andrew, *EU Human Rights Policies. A Study in Irony*, Oxford University Press, New York, 2004.

191. Williams, David Lay, *Rousseau's Platonic Enlightenment*, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 2007.
192. Woodhouse, Barbara Bennett, Johnson, Kathryn A., *The United Nations Convention on The Rights of the Child: Empowering Parents to Protect Their Children's Rights*, în vol. Martha Fineman, Karen Worthington (edit.), *What Is Right for Children?: The Competing Paradigms of Religion and Human Rights*, Ashgate Publishing, Burlington, 2009.
193. Woyke, Wichard, *Handwörterbuch Internationale Politik*, Verlag Barbara Budrich, Verlag, 2008.
194. Wronka, Joseph, *Human Rights and Social Policy in the 21st Century*, revised edition, Univ. Press of America, Boston, 1998.
195. Zăpârțan, Liviu-Petru, *Repere în știința politicii*, Ed. Chemarea, Iași, 1991.
196. Zeno-Zencovich, Vincenzo, *Freedom of Expression: A Critical and Comparative Analysis*, Routledge, Oxon, 2008.
197. Zlătescu, Irina M., *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, IRDO, București, 2007.
198. Zlătescu, Irina Moroianu, *Instituții Europene și Drepturile Omului*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2008.
- 199.

Articole

1. Albi, Anneli : *Ironies in Human Rights Protection in the EU: Pre-Accession Conditionality and Post-Accession Conundrums* în *European Law Journal*, Vol. 15. No 1. ianuarie 2009, pp. 46-69.
2. Callawaert, Johan: *The European Convention on Human Rights and European Union Law: a Long Way to Harmony*, *European Human Rights Law Review*, nr 6/2009, Thomson Reuters (Legal) Limited and Contributors, pp. 769 – 781.
3. Carruthers, Stephen: *The Treaty of Lisbon and the Reformed Jurisdictional Powers of the European Court of Justice in the Field of Justice and Home Affairs*, *European Law Review*, nr 6/2009, ed. Sweet and Maxwell, pp. 785-804.
4. Deen-Racsomány, Zsuzsanna, Blextoon, Judge Rob, *The Decline of the Nationality Exception in European Extradition?*, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 13/3 din 2005.

5. Eisele, Katharina: Evaluating the European arrest Warrant as a Counter-Terrorism Measure – Security at All Costs? A Analysis on „Third-Pillar” legislation with Regard to Human Rights, *European Law*, vol 2 nr. 2/2006, pp. 204-207.
6. Kristóf, Fábry, The European Arrest Warrant: no security without Human Rights, Teza de proiect SIPRI, 2007, pe site-ul <http://www.sipri.org/search?SearchableText=fabry>.
7. Fichera, M., Janssen, Christine, Mutual recognition of judicial decisions in criminal matters and the role of the national judge, *ERA Forum* (2007), publicat online în 01 iunie 2007, p.187, <http://www.springerlink.com/content/k1r425436841280r/>.
8. Fichera, M., The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience? în *European Law Journal*, Vol. 15, nr. 1, ianuarie 2009.
9. Foster, Steve, *Q&A Human Rights and Civil Liberties 2012 And 2013*, Oxford Univ. Press, Oxford, (2006, 2008) 2010.
10. Hinarejos, Alicia, On the Legal Effects of Framework Decisions and Decisions: Directly Applicable, Directly Effective, Self-executing, Supreme?, *European Law Journal*, Vol. 14, no. 5/2008, pp. 620 – 634.
11. Hinarejos, Alicia, The Lisbon Treaty versus standing Still: A View from the Third Pillar, *European Constitutional Law Review*, no. 5/2009, pp. 99-116.
12. Impala, Franco: The European Arrest Warrant in the Italian legal system. Between mutual recognition and mutual fear within the European area of Freedom, Security and Justice, pe <http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000009/article.pdf>.
13. Jacobs, Francis, The European Convention on Human Rights, The Charter of Fundamental Rights and the European Court of Justice, pe http://www.ecln.net/elements/conferences/book_berlin/jacobs.pdf.
14. Leaf, Marisa, Alegre, Susie: Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too far Too Soon? Case Study – The European Arrest Warrant, în *European Law Journal*, vol. 10, nr. 2, pp. 200 – 217.
15. Mackarel, Mark, The European Arrest Warrant – The Early Years: Implementing and Using the Warrant, *European Journal of Crime, Criminal Law and Justice*, 2007, pp. 37-65, www.brill.nl/eccl.

16. Miller, Vaughne, Human Rights in the EU:the Charter of Fundamental Rights, pe site-ul, <http://www.parliament.uk/documents/commons/lib/research/rp2000/rp00-032.pdf>.
17. Munteanu, Corina Sabina, Mandatul european de arestare. Un instrument juridic apt să înlocuiască extrădarea, în Caiete de drept penal 1/2007, pp. 91-121.
18. Pérignon, Isabelle, Daucé, Constance, The European Arrest Warrant: a Growing Success Story, publicat pe site-ul: <http://www.springerlink.com/content/e7v31lg282kp2475/>.
19. Plachta, Michael, European Arrest Warrant:Revolution in Extradition? în European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, vol. 11/2003, pp. 178-194.
20. Radu, Florin Răzvan, Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală – un pas important spre integrarea României în spațiul de libertate, securitate și de justiție al Uniunii Europene în Dreptul nr. 11/2004.
21. Ținca, Ovidiu, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în: Revista de drept comercial, an XII, nr. 4, 2002.
22. Weiler, J. H. H, Editorial: Does the European Union Truly Need a Charter of Rights? în European Law Journal nr. 3/2000, vol. 6, pp. 95-97.

Alte surse:

1. American Anthropological Association, Committee on Human Rights, „Declaration on Anthropology and Human Rights”, 1999.
2. Council of Europe, White Paper on Intercultural Dialogue: Living Together As Equals in Dignity, Council of Europe Publishing, Strasbourg, (June 2008) March 2010.
3. Convenția cu privire la drepturile copilului - http://www.unicef.org/moldova/CRC_RO.pdf
4. Casa Lorzilor, European Arrest Warrant—Recent Developments. Report with Evidence, 4. aprilie 2006, <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldecom/156/156.pdf>.

5. Declarația Universală a Drepturilor Omului - http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/declaratia_drepturilor_omului/
6. Raportul anual al Curții europene a drepturilor omului pe 2009.
7. Raportul Comisiei Comunității Europene, din Bruxelles, 23.02.2005, SEC(2005) 267.
8. Raportul Comisiei, pe baza art. 34 a Deciziei-cadru din 13 iunie 2002, privind mandatul european de arestare și procedura predării între statele membre, Bruxelles, 24 ianuarie 2006.
9. UNIUNEA EUROPEANĂ, *Versiunea consolidată a Tratatelor. Carta drepturilor fundamentale*, OPUE, Luxemburg, 2010.
10. Inter-American Year Book on Human Rights, Inter-American Commission on Human Rights, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, vol. 1, 1996
11. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), art. II (I).
12. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.
13. Versiunea consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea UE, O.P.U.E., Luxemburg, 2010 .
14. „Final Report of the Group of Wise Persons to the Committee of Ministers, Council of Europe, November 2006” / “Raportul final al Grupului Înțelepților către Comitetul de Miniștri, Consiliul Europei, noiembrie 2006” (nota traducătorului), disponibil pe Internet la: <http://www.echr.coe.int>.
15. Drepturile cetățenilor europeni, Valori europene pentru tinerii de lângă frontiere, Programul de micro-proiecte EUROPA FUND 2006, Frățăuții Vechi, 17 august 2007.
16. Construirea unei Europe cu și pentru Copii, Council of Europe – Consiliul Europei, Realizarea: Departamentul de Producție al Documentelor și Publicațiilor (DPDP), Publicat în România, august 2007.
17. Reglement (CE) No168/2007 du Conseil du 15 février 2007 portant création d'une Agence des droits fondamentaux de l'Union européenne, în "Journal officiel de l'Union européenne" L 53 din 22.02.2007.
18. Comisia Europeană, Bruxelles, 30.3.2011, COM(2011) 160 final, Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor.

19. Convenției ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, COM(2010).
20. Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu handicap: un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere, COM (2010).

http://www.irdo.ro/file.php? fisiere_id=80&inline
http://www.echr.coe.int/echr/Homepage__EN.
http://europa.eu/index_ro.htm.
<http://www.dreptonline.ro>.
www.dadalos.org/rom/menschenrechte/grundkurs_2.htm.
<http://www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm>
<http://www.aaanet.org/stmts/humanrts.htm>
<http://www.un.org/rights/dpi1774e.htm>
<http://www.unhchr.ch>
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:VCLYj4t-1dkJ:europaindirect.ecosv.ro/download/Drepturile%2520cetatenilor%2520europeni.ppt+drepturile+cetatenilor+europeni.ppt&hl=ro&gl=ro&pid=bl&srcid=ADGEESigz3i2hHIPtLgdFW_3oPfPGCa28gHRLVfcqNXUNK7yoKNhk9hobl6Jch4nJa2fX51PCxJNUzMj6JMypZmKNeh9AbsYwqPWSUrxZ4tKQSRSUUXQsYw4pOyy7Ry6rY4FKOLWwyU&sig=AHIEtbRDzbyvIuEIWvvCs8kR0Kuf9ivsMg
http://www.coe.int/t/dg3/children/other%20langauges/Booklet_Romanian.pdf
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:afh1i1Erv3AJ:www.asdcdo.org/articole/coman2.pdf+DREPTUL+LA+EDUCA%C5%A2IE+%C3%8EN+ACCEP%C5%A2I+UNEA+CUR%C5%A2II+EUROPENE&hl=ro&gl=ro&pid=bl&srcid=ADGEESi3cBuFwGHkpEdAhc8fmatezi4WPjVuaHccYQvaY5F8K4bDLoL3cpXn-Bh4xMe--EkR8JS1cadIs33ftL299Ke7hdsYnw9p3Fw8Jt4k0KJnsYnx2hoY4WgvCpki-IFcjOrJJ8VH&sig=AHIEtbQBKqTYIfwS6xEJtAcBCD7s_1X51Q
<http://www.ithaca-study.eu/summaries/ITHACA%20Exec%20Summary%20Clinicans%20romanian.pdf>
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16332-re02.ro08.pdf>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0078:FIN:RO:PDF>
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:RO:PDF>
<http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:RO:PDF>